

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
ในจังหวัดอุบลราชธานี

ชื่อและนามสกุล นางวิไล อุดคำห์

แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง

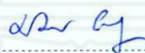
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ธวัชพันธ์ พานิชโยทัย)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ข้อวิพากษ์ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัย นางวิไล อุตสาห์ รหัสนักศึกษ 2559001066

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง

ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจบางประการของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี (2) ศึกษาการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี (3) ศึกษาความรู้เกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ (4) ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี (5) ศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 2,699 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ จัดเก็บข้อมูล นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า (1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 34.53 ปี ประมาณครึ่งหนึ่งจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนมากสมรสแล้ว มากกว่าครึ่งดำรงตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน และทั้งหมดเป็นเกษตรหมู่บ้าน รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน เช่น เจ้าหน้าที่เกษตร ผู้นำหมู่บ้านในระดับมากที่สุด รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน คือวิทยุโทรทัศน์ในระดับปานกลาง ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 114,669.54 บาทต่อปี มาจากการทำนามากที่สุด มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 26.51 ไร่ (2) ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการให้ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ในด้านการถ่ายทอดความรู้และปัจจัยการผลิตในระดับมาก สำหรับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีแรงจูงใจที่ไม่เป็นตัวเงินมากกว่าแรงจูงใจที่เป็นตัวเงิน โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากที่สุด คือ การได้รับความรู้ด้านการเกษตร รองลงมาคือ มีความภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือทางราชการ และมีโอกาสในการพัฒนาชุมชนของตนเอง (3) มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ แต่มีบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจที่มาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วาระการดำรงตำแหน่ง สิทธิประโยชน์และบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน (4) มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ทั้งด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (5) มีปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลาง และเสนอแนะให้มีการกระตุ้นและสนับสนุนความรู้ด้านการเกษตร และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยออกไปให้คำแนะนำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง

คำสำคัญ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อุบลราชธานี

Thesis title: Role Performance of Village Agricultural Volunteers in Ubonratchathani Province

Researcher: Mrs. Wilai Utsa ; **ID:** 2559001066;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr.Benchamas Yooprasert, Associate Professor;

(2) Dr. Jinda Khlibtong, Associate Professor;; **Academic year:** 2013

Abstract

The purposes of this research were to (1) study certain socio-economic conditions of village agricultural volunteers in Ubonratchathani Province (2) study role performance support and operational motivation of village agricultural volunteers in Ubonratchathani Province (3) study knowledge regarding village agricultural volunteers and role performance (4) study role performance of village agricultural volunteers in Ubonratchathani Province (5) study problems and suggestions in role performance of village agricultural volunteers in Ubonratchathani Province.

The research population was a number of 2,699 village agricultural volunteers in Ubonratchathani Province. The formula of Tao Yamene at 95% confidence was used to identify sample group and a number of 348 samples were identified by multi-stage random sampling. Interview form was the research tool to collect data which was analyzed later by computer program. Statistics used were frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value and standard deviation.

From the study, it was discovered as follows. (1) Most of the village agricultural volunteers were male with their average age at 34.53 years. Approximately half of them completed lower secondary school and were married. Over half of them served in village committee position and all of them were village agricultural volunteers. They learned updated information from individual media i.e. agricultural extensionists, village leaders at the highest level, learned from mass media i.e. radio and television at medium level. Rice farming was their main occupation. Their average household income was 114,669.54 baht/year apparently earning from rice farming at the most. Their average occupied area was 26.51 rai. (2) They received support in role performance at high level in terms of knowledge enhancement, materials for knowledge transfer and production factors. Their operational motivation was rated at medium level. Their motivation was found in the form of non-payment rather than payment. Their most found operational motivation was obtaining agricultural knowledge, the second was their pride in helping the government and opportunity to develop their own community. (3) They acquired knowledge and understanding in role performance while some of them did not understand the background of village agricultural volunteers, term of service, benefit and role performance in the aspect of demographic data storage of village agriculture. (4) In role performance, they had collected demographic data of village agriculture, worked with village committee and relevant work offices to prepare the agricultural development plan at village level, coordinated in knowledge transfer mission, solved farmers' problems, followed up agricultural situation in their village and reported emergency case to relevant work offices. (5) Problem in role performance was found at medium level. It was suggested to encourage and enhance agricultural knowledge as well as role performance by site visit to provide advice closely and continuously.

Keywords: Village Agricultural Volunteers, Role Performance, Ubonratchathani Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงยิ่งจาก อาจารย์ธวัช นันท์ พานิชโยทัย ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาสละเวลาในการให้ คำปรึกษาแนะนำ ถ่ายทอดความรู้และแนวความคิดทางด้านวิชาการอันมีคุณค่าตลอดจนแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ พร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำสำนักงาน เกษตรอำเภอทุกอำเภอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทุกท่าน ผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และ ขอขอบคุณอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานีทุกท่านที่เสียเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการช่วยเหลือและกำลังใจจากบิดา มารดา สามีน้องและบุตร ตลอดจนเพื่อนร่วมงาน และบุคคลต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมาก ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้ ทั้งหมดในที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและความปรารถนาดีของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบ ขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และ สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรต่อไป คุณค่าและความดีอันพึงมีจาก วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

วิไล อุตส่าห์

กรกฎาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามคำศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน	13
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจูงใจ	14
แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	16
แนวความคิดเกี่ยวกับอาสาสมัคร	16
ความหมายและความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	17
การขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตร และอาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์	19
ความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ	20
วิธีการสรรหาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	20
บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	21
แนวทางพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	22
สภาพทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	40
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	43
การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน	52
ความรู้เกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	57
การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	62
ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน	64
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
สรุปการวิจัย	70
อภิปรายผล	76
ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	86
ประวัติผู้วิจัย	104

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตร	24
ตารางที่ 2.2 เขตส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดอุบลราชธานี	25
ตารางที่ 2.3 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี	36
ตารางที่ 3.1 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในเขตส่งเสริมการเกษตร เขต A	36
ตารางที่ 3.2 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในเขตส่งเสริมการเกษตร เขต B	36
ตารางที่ 3.3 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในเขตส่งเสริมการเกษตร เขต C	37
ตารางที่ 3.4 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในเขตส่งเสริมการเกษตร เขต D	37
ตารางที่ 3.5 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	38
ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	44
ตารางที่ 4.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	46
ตารางที่ 4.3 จำนวนแรงงาน และการประกอบอาชีพของครัวเรือน	48
ตารางที่ 4.4 รายได้ภาคเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร และรายได้ครัวเรือน	49
ตารางที่ 4.5 รายจ่ายภาคเกษตร	50
ตารางที่ 4.6 หนี้สินอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	51
ตารางที่ 4.7 พื้นที่ถือครองที่ดิน	52
ตารางที่ 4.8 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	53
ตารางที่ 4.9 หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	54
ตารางที่ 4.10 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	55
ตารางที่ 4.11 ความรู้เกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและบทบาทหน้าที่	58
ตารางที่ 4.12 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	62
ตารางที่ 4.13 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	65
ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะ	69

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 4

